

RODICA ELENA COLTA¹, ROMÂNIA

Cuvinte-cheie: memoria, evenimente trăite, trecut, imaginație, amintire.

**„La noi cam obiceiurile astea or fost”.
Memoria ca document**

Rezumat

Memoria este procesul prin care informația este codificată, stocată și recuperată. Altfel spus, vorbim despre un depozit în care sunt adunate evenimente trăite, auzite, văzute (cutiile cu fotografii, portretele de familie din camerele curate, grupuri de fotografii puse pe o bucată de sticlă, pictată cu motive florale), pentru a fi păstrate pe termen lung.

Memoria reflectă întotdeauna trecutul ca trecut, are o funcție cognitivă iar rolul ei cel mai important este acela de a oferi conținuturi gândirii și imaginației. În plan subiectiv, așa cum vom vedea din interviuri, memoria este trăită ca o amintire.

¹ Dr., Centrul Cultural Județean Arad.

Keywords: memory, experienced events, past, imagination, recollection.

„These Were Our Customs”. Memory as a Living Document

Summary

Memory is the process through which information is encoded, stored, and retrieved. It can be thought of as a warehouse where experiences, sounds, and sights—such as photographs, family portraits displayed in the “clean room” (also known as the guest room), or images arranged on glass with floral designs—are stored for long-term preservation.

Memory always reflects the past; it serves a cognitive function, and its primary role is to provide material for thought and imagination. Subjectively, as we will see in the interviews, memory is experienced as a form of recalling.

„La noi cam obiceiurile astea or fost”. Memoria ca document

La o definiție simplă, memoria este procesul prin care informația este codificată, stocată și recuperată. Altfel spus, vorbim despre depozite în care sunt adunate evenimente trăite, auzite, văzute (cutiile cu fotografii, portretele de familie din camerele curate, grupuri de fotografii puse pe o bucată de sticlă, pictată cu motive florale), pentru a fi păstrate pe termen lung.

Memoria reflectă întotdeauna trecutul ca trecut, are o funcție cognitivă iar rolul ei cel mai important este acela de a oferi conținuturi gândirii și imaginației. În plan subiectiv, memoria este trăită ca o amintire.

Memoria colectivă

Membrii comunităților rurale, prin legăturile pe care le au între ei, prin mecanismele de transmisie socială, fac ca amintirile să devină un bun comun împărțit de întregul grup.

Memoria colectivă reunește, deopotrivă, memoria oficială și memoria privată, istoria orală și istoria scrisă, datini și valori tradiționale, mitologie, credințe, superstiții etc. Prin urmare, putem spune că o parte din această memorie este implicit o „*memorie culturală*.”

Fiecare comunitate are propria sa memorie colectivă, propria sa memorie culturală, propriul său inventar de elemente stocate (secvențe, mai mult sau mai puțin ritualizate, de viață cotidiană, de viață familială, socială, religioasă).

Membrii fiecărei comunități își întrețin și își completează propria memorie utilizând în permanență informațiile furnizate de ceilalți.

În sfârșit, memoria colectivă are funcții multiple: o funcție afectivă, o funcție unificatoare, o funcție referențială etc. Prin aceste funcții ea valorizează și transmite o anumită continuitate socială, istoria și experiențele grupului, furnizează identitate, modele și repere, ajută subiectul social să-și găsească o poziție în istoria grupului, să-și construiască un status.

Pe de altă parte, cultura memoriei² asigură continuitatea culturală a unei comunități prin conservarea valorilor sale colective de la o generație la alta, încât generațiile de mai târziu pot reconstitui identitatea lor culturală. Trimiterea la trecut, asigură o conștiință istorică comună, susținută de trecutul comun. Istoricul clujan Ovidiu Pecican vorbește chiar despre „*locurile memoriei și modul de generare a imaginii trecutului de către memoria colectivă*”.

Printre cei care lucrează cu memoria în cercetările pe care le întreprind se numără și etnologii.

² Jean Assman, *Memoria culturală. Scriere, amintire și identitate politică în marile culturi*, În Mironescu Andreea, Philologica Jassyensia, Iași, Vol. 21, 2015, pp. 297-300.

În cazul anchetelor, informațiile stocate în mintea subiecților ies la iveală bucată cu bucată, individual, indiferent că e vorba de narațiuni, povestite de cineva, care sunt repovestite sau de fapte ce implică persoana întrebată. Adeseori acestea pot fi cunoscute și de alți membri ai familiei sau comunității. Narațiunile paralele sunt totuși diferite, fiindcă există de fiecare dată o anumită selecție, o anumită valorizare a informației și chiar o anumită subiectivitate.

Port din Șicula;
foto: Colecția Rodica Elena COLTA

Din perspectiva informațiilor, în funcție de subiecte, cu ajutorul memoriei, sunt reînviolate evenimente istorice, obiceiuri, tradiții, epidemii, fapte locale, care au impresionat comunitatea (un fel de cronici ale satului).

Această grijă de a nu se uita nimic a fost rezolvată în secolul al XVIII-lea prin însemnările scrise cu litere chirilice, pe copertile interioare, pe foile de gardă sau în partea de jos a filelor cărților vechi românești. Cele mai multe, dată fiind nevoia de carte românească în biserică, sunt informații de cumpărare și de donare. La acestea se vor adăuga însă însemnările din secolul al XIX-lea, legate de războaiele cu neamtu, cu moscalu, cu frâncu, sau cele privind epidemiile și calamitățile prin care a trecut comunitatea. În lumea satului de atunci, ciuma, holera, seceta, ploile cu grindină au însemnat moarte și sărăcie. O asemenea însemnare a fost scrisă în anul 1879 pe un Liturghier (Sibiu, 1814) din Crocna:

„Spre aducere aminte. În anul 1873 s-a escatu morbul epidemic Colera în Împărăția Austriei și era lățitu pese toată țara întru Asia grad mare ca și în părțile de cătră apusu pe la Tisa au mai rămasu comune pustii de oameni. Era pe părțile noastre în toate comunele. În comuna noastră Crocna au reposatu 68 oameni între care a reposat și fiul meu Petru-fostu capelanu la mine- și Notarul Comunei din locu Leontin Adamovici. Scrisam în Crocna 1 ianuar 1879. Ioan Halmagean preotu în Crocna.”

Puținătatea cărților românești în biserici, cumpărările cu mare nevoie, de către o persoană, o familie sau de către tot satul au fost însemnate și ele cu grijă: *„Aiastă carte s-au plătit de Sas Teodor cu 7 fl.30 x pentru sufletul său”*. Importanța acestor tipărituri pentru cumpărători explică pomelnicele și formulele de afurisenie în caz de înstrăinare, scrise, în fond, de niște oameni blajini precum românii, la sfârșitul însemnărilor. Un exemplu în acest sens ne este oferit de însemnarea scrisă pe Mineiul pe octombrie (Buda, 1804) de la biserica din Ineu: *„Această sfântă carte iaste a sfintei biserici a răsăritului din Boroș Ineu și cine va îndrăzni de a o clăti desăvârșit din biserică să n-aibă stare și alinare și să pățească ca și cel ce a dat palma la apostolul Toma.Amin”*.

Totul era *„ca să se păstreze și să se știe”*. Vorbim despre un depozit de informații scrise, specific veacului.

Același lucru se întâmplă și cu „memoria” vorbită, transmisă pe cale orală, de-a lungul timpului. Tendința este să se transmită tot ce se știe, despre tot.

Coborând în timp la vremea străbunicilor, vorbim despre evenimente, trăite în urmă cu 100 de ani, care au fost preluate, de cel ce relatează în prezent, de la un intermediar.

Cât privește conținutul memoriei mai recente, aceasta a fost stocată de interviuat începând cu vremea copilăriei până la interviu, informațiile, adunate direct de la bunici, părinți, rude, vecini, colegi de serviciu, reprezentând o sumă de experiențe trăite de membrii unei familii sau de membri apropiați ai comunității.

Față de vremea însemnărilor din secolul al XVIII-lea, relatările sunt auzite, reținute și depozitate în minte, ca o sumă de lucruri spuse, vorbite.

În cazul discuțiilor, de fiecare dată, cel întrebat se străduiește să își amintească, să ofere informații corecte, să localizeze, să respecte, dacă e cazul, specificul etnic. Ca să nu greșească, adeseori se consultă, întreabă martorii la discuții. De pildă, când nu mai era sigură, Draghina Zorici Chifor³ din Pecica, una din persoanele intervievate, își întreaba fiul *„Nu-i așa, Puiu?”*.

Tot o formă de stocare a diferitelor informații este cea vizuală. Ne referim la fotografiile care refac istoria unor familii sau istoria, contextualizată, a localității (sfîntiri de biserici, ridicarea de monumente, sărbători câmpenești⁴ etc).

O categorie aparte o reprezintă fotografiile portret, care furnizează informații legate de o anumită perioadă sau de o anumită generație. De pildă, fotografiile din anii 70 ne trimit prin aspectul exterior (haine, pieptănătură, atitudine) la perioada „hippie”. Un rol similar îl au și fotografiile școlare sau cele din armată, unde îmbrăcăminte sau uniformă militară ne

³ Draghina Chifor n. Zorici (n.1935- d. 2024) Pecica.

⁴ Nedei, maiale, rugi.

dă informații despre perioada în care au fost purtate.

În toate aceste cazuri, pentru a înțelege ce reprezintă imaginea, fotografiile erau povestite de proprietarul lor. Formulele sunt și ele clasice. De pildă: „Aici sunt eu cu bunica”, „Aici este mama pe când era fată” etc.

Un exemplu de cutie cu fotografii este cea a lui Vancu Țigu⁵ din Pecica. Explicațiile furnizate la fiecare fotografie, completate cu amănunte colaterale, ne-a permis să reconstituim, viața economică locală, afacerile familiei Țigu cu porci, cu claponi și cu găște pe care, după ce le îngrășau, le vindeau evreului Fridman. N-au lipsit nici unele trimiteri din anii de început ai comunismului, între care cea cu mătușa, care nu a vrut să dea cota de lapte și a făcut, la 75 de ani, pușcărie. Au scos-o plătind cu o poneavă de lână.

Pornind de la aceste date preliminare, vom prezenta, în continuare, foarte succint, două mărturii înregistrate, una în Birchiș iar celălaltă în Pecica, în care persoanele intervievate, făcând apel la memorie, vorbesc despre anumite obiceiuri și experiențe trăite. Formula magică de introducere este „îmi amintesc ca acum.”

Prima este Lena Lăzărescu din Birchiș, decedată în anul 2014, la 80 de ani⁶.

Lena Lăzărescu cunoștea toate rânduiețile locului, dar și multe întâmplări, auzite, în vremea când avea 5 ani, de la bătrâni (moșu Pelu, untu Arsenie), ce țin de mitologia zonală.

Unele cuvinte folosite în discuții, precum *strâgoni*, *furconi*, ne dezvăluie o neîndoieală identitatea bănățeană, iar detaliile, o topografie a locului:

„După ce murea, ca să nu vină mortul acasă îi puneau mac, tămâie, smoală. Puneau coroame de macu la picioare sau pă tot copârșeul. Cruce de smoală la cap, la lături și la picioare, asta îi făceau să nu-l leșe să iasă și făceau păpuși din cămeșe da lu mort, și spuneau < Asta-i pântu X, asta-i pântu Leana, asta-i pântu Marea>. Și fina Cornelia mai făcea, lua pâine, că am văzut-o cum o făcut la moșu meu, și punea o creangă dă măr dulce, o crenguță cu două crenguțe, și te punea să tragi peste sicriu, la noi cam obiceiurile astea or fost. Da acuma am auzit, noi n-am făcut, că la noi n-or prea murit în familie, că fierb un ou și îl pun în poală la mort, sub poale, și cârpa după cap, și spunea < Când ouăle astea scot pui, tu atunci să mai vii înapoi>. Dacă era bărbat îi puneau căciula. Și acuma îs obiceiurile astea. Când o murit îl întoarce mortul cu capul la picioare, și oglinzile se acoperă, se oprește ceasul.

Zăceu din bătrâni, da io eram copil când o murit, că Toma lu Vilău s-o făcut strâgoni de vite. Aicea o stat inde o stat mătuși-ta Cornelia. Ieste o grădină, „a lu Toma”, și o vinit noaptea, și l-o dăzgropat și l-or găsat roșu și pă lature și l-or împuns cu furconiu. Și bietu moșu povestea, moșu lu Pelu o știut dăscânta. Pă unchiu Arsenie, pă tata lu Luțu, de a lu Pelu, ice că l-o scos dânc joc, iară pântu unu, da nu l-or dezgropat numa moșu Pelu o dăscântat pentru mort. Ice că l-o scos din joc <Haida, haida că l-am adus pe Pelu să dăscante, că ne dezleagă vacile din grajd și ni frică că ni le omoară>. Pă Marea lu Nuțu o

⁵ Vancu Țigu (n.1930- d.2020), Pecica.

⁶ Lena Lăzărescu (n.1934- d. 2014) Birchiș.

știi. Na pă socru-so. Ice că n-or mai putut sta în casă și atuncea l-or scos pă Arsenie, pă tata lu Nuțu. Și moșu Pelu i-o dat lu Arsenie un sac. Și s-or dus cu sacu până la Mureș, pe acolo pe la Fântâna Turcului. Da povestea unui Arsenie că ice că până a ajuns la Mureș, atâta s-o îngreunat sacu, și atâta o dat la el în spate, da i-o zis <să nu vorbești> da moșu o mârș tot <totototo>, noaptea, da nici el nu știe ce o zâs noaptea, da nici înapoi nu s-o mai uitat în spate. Și ice că s-ar fi dus sacul pă Mureș. Și tăt guița”.

Expresia „și ice că” mută povestea concretă a unui Arsenie către opinia colectivă, implicată indirect în experiența trăită de acesta.

Draghina Zorici, căsătorită Chifor, Pecica

La celălalt capăt al Mureșului, la Pecica, am întâlnit în 2017 o sârboaică, Draghina Zorici, căsătorită Chifor, la acea dată de 85 de ani. O doamnă îngrijită, cu o casă plină de tablouri maghiare și de dantele, moștenite din familie.

Interviurile, întinse pe mai multe zile și având ca punct de observație Pecica, au scos la iveală numeroase informații, legate de diferite obiceiuri tradiționale, de vechiul port, de viața la sălaș, de război, de întovărire și colectivizare. Știind cu ce mă ocup, interlocutoarea, care vorbea limba română literară, făcea eforturi să se exprime în grai.

Relatarea a început și de data aceasta cu „la noi”, amintirile vizând atât familia cât și sălașul și satul.

Un prim grup de informații s-au referit la ceea ce numim „*treburi femeiești*”, adică obiceiuri casnice gospodărești și meniuri, pe care le-a cunoscut din familie și pe care, în parte, le-a practicat și ea:

Postul

„La noi, în familia noastră, se postea tot postul, da numa miercurea și vinerea, în celelalte zile se mânca ce era. Ce să zic, că Postul Crăciunului era post dă durere, era post mai greu, postul dă vară era mai așa (face un gest cu mâna, ce sugerează „mai ușor” n.n.).

De la bunica știu, când începea postul spălau vasele cu leșie, leșia era din cenușă și apă, (vasele-n.n) se fierbeau afară în catlan și asta se făcea de două ori pe an, în Postul Crăciunului și în Postul Paștelui. Și acuma se mai face și cu ocazia asta se mai curăța și vasele, nu cu cenușă, numa cu detergent. Joia se mânca de dulce, se făcea, aveai o cratiță acolo, eu îs născută la sălaș, era o cratiță, se fierbea pe strujac (trepied) vara, da în Postul Crăciunului nu. În Postul Crăciunului, în cameră, pe sobă și în gura cuptorului, se puneau varză din butoi într-un vas de ceramică, format de opincă avea, așa bine îmi amintesc, era ulei de floarea soarelui și ulei de dovleac (oloi). Se puneau curechi și se puneau în gura cuptorului. Apoi se mai puneau și cartofi tăiați rotunde, se umplea opinca, se puneau ulei peste ei și se puneau în cuptor. Iar separat se făcea un sos de moare de varză, de curechi.

Pusul curechiului

Se pune varza în butoaie de lemn și cu șurub. Ȑla îl strângeai și mai lăσαι. Se spălau femeile pe picioare și cu toată puterea, așa era bine îndesată. Se lăσαι căpățâni pentru sarmale. Se scobea coceanul și se umplea cu sare. La varză, în butoi se mai pune sare, foi de dafin, piper, măr sau gutui și boabe de porumb. Sare se pune o măsură, că nu era cântar, o lingură bună cam la kg. Curechiul se tăia, se așeza un strat jos, pe urmă se puneau căpățâni, se pune alt strat cu sare și piper și ultimul strat trebuia să fie cu mărunță. Aveam jilău, și acuma îl mai am, și tăiam 100, peste 100, era mult, și atunci se călca și apoi se lăσαι 24 de ore, ca să iasă din el ce trebuia să iasă și pe urmă se completa cu apă. Să pune în cameră unde era mai cald, în camera unde stăteai. Se acoperea cu un cearceaf curat și după ce începea să fermenteze făcea o spumă și aia se lua cu o cârpă.

Sosul de moare⁷

La sos, într-o crăticioră puneai ulei și o lingură de făină. O prăjeai un pic și atuncia se pune, știi după ochi, moare luată așa într-o cană și completei cu apă că moarea era prea acră și o ferbeai. Și atunci cu cartofi și cu carne, merge și așa și așa, și în post și fără post. Era grozav. Îmi aduc aminte bine de tot, eram copil, bărbatul lui bunica o murit la 42 de ani și o rămas cu socrii. Trebuia să fie mâncare dimineața la 7-8 și atunci făcea crumpe fripte în gura cuptorului și cu sosul ăsta. Și acum îmi aduc aminte.

Dacă informația privind pusul curechiului este una generală, identică în tot județul, fiindcă pretutindeni munca se desfășura la fel, prepararea hranei vara pe trepid specific Banatului și Olteniei, înscrie Pecica într-un areal mai larg balcanic. În schimb rețeta sosului de moare este una locală, poate chiar a familiei, fiindcă sosul se făcea zilnic la ei în casă, pentru socrul bunicii Draghinei.

Jocul ca formă de socializare

La reconstituirea jocului local, Draghina, care în fond a fost o domnișoară dintr-o familie înstărită, se întoarce în trecut, la vremea când doar se băga printre fetele mari și observa, fără să fie foarte încântată de obiceiurile cam țărănești, din acea vreme:

„În post nu să făceau jocuri, căsătorii, logodne, chestii de astea. Se adunau totuși așa, chiar și io am prins, aici eram, apoi ne adunam, am fost o grămadă de fete de aicea. Ne adunam așa, apoi povești. Io am fost mai mică aici, (era un) decalaj de 9 ani. Aici o fost o fată, aici o fost o fată, păstă drum o fost alta, dincolo a fost alta. Toate or fost la liceu, io am fost pântră ele, m-am ținut de ele. Ele mereau, să adunau, ce știu io ce făceau iele, io eram în afară. Mai târziu, când am fost io de 15-16 ani, când deja te ridici, era sală de joc particulară. Și fetele mergeau la joc și feciorii. Se întâlneau, intrau.

⁷

Zeama de varză murată.

Chematul la joc

Nu venea băiatul la tine să îți ceară voie numa îți făcea semn cu capul. Apoi dacă voiai să vezi vedeai, dacă nu voiai nu vedeai. Dacă își dădea seama că ai văzut și nu ai vrut era scandal.

Atuncea era o singură sală de cinema. Și era diferența asta dintre fetele cu școală și fete rămase acasă. Și atuncea mai târziu un pic, peste 2-3 ani, or mai mers și astea cu școală pe acolo la un dans, și atunci o fost obișnuit, n-o mai fost chemarea asta cu capul. Io am fost atuncea mică, era urâtă tare.

Băgarea fetei în joc

Băiatul care îi făcea curte sau era vecin, așa, acela o băga în joc. Cântau, era rara, deasa, învârtita și sârba. Și când începea prima dată muzica, atunci aceștia care se băgau în joc, jucau.

De Paști, de Crăciun, apăreau paltoanele, pardesiele, bundițele, rochiile. La joc fetele veneau singure.

Balurile

Era, era, era. Se făceau baluri de 3-4 ori pe an. Io la bal de ăsta nu am fost. Taică-meu o fost vânător mulți ani și la fiecare început și sfârșit de vânătoare se făcea un bal, un bal cu masă, cu mâncare, cu toată familia. Na la astea am fost. Le făcea și la Pecica și la Arad. Totdeauna o fost invitat și la Arad. Știu că am fost și eu de câteva ori, când eram un pic mai mare.

Vânătoarea

Iepuri pușcau, da era și vânătoare de aia, da aia era mai specială, așa la porci mistreți. În pădure la noi era. Și o fost și la Căpruța, nu știu pă unde, la vânătoare de capre. Era invitat mult că era bun pușcaș. Și fazani, aveam un câine de vânătoare special, cel mai frumos câine. Veneau și de la Arad, avocați, ce știu io, militari, profesori, veneau de la Arad când era vânătoare în zona noastră. Se făcea în hotarul Nădlacului, Pecichi, în hotarul Semlacului, Șetinului, Peregului. Și am fost și io aicea în hotar, da după (vânătoare) or furat câinele, l-or închis undeva, după 3 zile o venit acasă și io am plâns după el. Era foarte, foarte deștept.

Obiceiuri de Florii

Știu că la Florii se merea după sălcuță, că aici la noi sălcii să puneau în biserică. Și atuncea pe copii îi ducea cu rândul. Asta o fost când am fost și io cu rândul, că pe urmă n-o mai fost voie. Ne ducea și erau tăiate, pusă snopșori așa, și atunci noi meream cu învățătorul și luam un snopșor dă ăla și veneam la biserică, și ne așteptau la biserică cu ușa deschisă, cu lumânările aprinse și trăgeau clopotele. Era frumos. Și erai îmbrăcată de sărbătoare și le puneam jos acolo într-un colț, pă urmă dimineața se sfințeau, se împrăștia pe jos și o parte din ele să puneau pe o masă, și când se termina slujba luai 2-3 crengi, se duceau acasă, se făcea coroniță și să punea undeva într-un cui și la anu, când aduceai alta, o dădeai la animale dă sănătate, de norocul casei. Și atuncea (la Florii) ne și cumineca.

Ieșirea la cruce

Iară la Paști, a doua zi dă Paști să ieșea la cruce, și noi aveam aicea la intrarea în sat, aveam o cruce din Primul Război, făcută de o familie care a ridicat-o pentru ceva copii sau nepoți, care or căzut în război, și la crucea aceea se ieșea. Preotul făcea slujbă dimineața și cu toată poporimea câtă era în biserică, care voiau, veneau așa cu preoții, cântau, cu cădelnița și să făcea la cruce slujbă pentru recoltă, pentru grâne, pentru toate.

Cât privește povestea ei de viață, la 10 ani, Draghina a trăit trecerea frontului spre vest, tremurând ascunsă în tindă. Lupte nu au avut loc în Pecica însă armatele germană, română și rusă au trecut în 1945 prin localitate. Dacă germanii le dădeau copiilor ciocolată, rușii luau de la oameni tot ce puteau. Oamenii își ascundeau fetele și animalele în gropi săpate în pământ tapițate cu scânduri: „Când or venit rușii eram la sălaș și aveam mulți porci. Rușii au vrut să ia scroafa. N-au reușit fiindcă scroafa nu s-a lăsat. A sărit din camion”.

Tot în 1945, spre toamnă, după ce au scăpat de ruși, au apărut comuniștii.

Amintindu-și despre întovărășire, Draghina povestește evenimentele la care a fost martoră: „Prima dată am fost întovărășiți. Dacă vă spun, la vecinu aici, nu că a fost mai mult, or venit cu cociile - atunci or venit și la noi, i-or luat pernele, dunile, că nu aveau ce, și dricala or scos șușorcile din ea și or luat, nimic nu i-o lăsat, pătură sau ceva. Și or venit și la noi. Or umplut casa. Erau în grup, se temeau. Și aici erau într-un dulap, erau toate hainele mele, că eram deja mare. Mare lucru n-am avut, da haine am avut. Mama ei a luat pușca de vânătoare a soțului și le-a cerut să lase hainele și să plece.

Întreaga ei familie a fost împotriva comunismului și Draghina a rămas cu resentimente și după 70 de ani. Părinții ei, din țărani economi, care se ocupau cu creșterea porcilor, au fost deposezați de pământuri și de toate animale și obligați să lucreze la colectiv. Evenimentele nefericite au fost multe și tulburătoare. Tatăl ei a încărunit în noaptea când i-au luat caii. Greu de uitat.

Privite global, relațiile celor două interlocutoare, bazate pe amintiri, reconstituie, dincolo de evenimentele istorice, viața trăită într-un anumit loc, într-un anumit timp, altul decât cel prezent. Înregistrate și stocate, ele se constituie, după moartea acestora, în depozite de memorie. Sunt în cazul acesta două memorii individuale, provenind din localități diferite.

În funcție de pregătirea școlară a fiecărui intervievat, de mobilitatea acestora pe parcursul existenței, de lărgimea orizontului de cunoaștere, percepțiile, înțelegerea lucrurilor, experiențele trăite, determină memorii mai sărace sau mai bogate în conținut. Ca depozite ale memoriei ele sunt egale ca valoare.

Port din Ineu;
foto: Colecția Rodica Elena COLTA

Intervievați

Lena Lăzarescu (n.1934- d. 2014) Birchiș.
Draghina Chifor n. Zorici (n. 1935- d. 2024) Pecica.
Vancu Țigu (n.1930- d. 2020) Pecica.

Bibliografie

- Assman, Jean**, *Memoria culturală. Scriere, amintire și identitate politică în marile culturi*, în Mironescu Andreea, *Philologica Jassyensia*, Iași, Vol. 21, 2015, pp. 297-300.
- Bîrlea, Ovidiu**, *Metoda de cercetare a folclorului*, București, Editura pentru Literatură, 1968.
- Cocchiara, Giuseppe**, *Istoria folcloristicii europene (Europa în căutare de sine)*, București, Editura Saeculum I.O, 2004.
- Constantinescu, Nicolae**, *Lectura textului folcloric*, București, Editura Minerva, 1986.
- Géraud, Marie-Odile, Leservoisier, Olivier, Pottier, Richard**, *Noțiunile-cheie ale etnologiei (Analyse și texte)*, Iași, Editura Polirom, 2001.
- Laplantine, François**, *Descrierea etnografică*, Iași, Ed. Polirom, 2000.
- Poirier, Jean, Simone Clapier-Valladon, Raybaut, Paul**, *Les Recit de vie. Théorie et pratique*, Paris, Editura PUF, 1983.
- Pop, Mihai și Ruxăndoiu, Pavel**, *Folclor literar românesc*, București, Editura didactică și pedagogică, 1979.
- Știucă, Narcisa Alexandra**, *Cercetarea etnologică de teren*, Editura Universității, București, 2007.